

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies nonus et decimus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1925

II. Vita S. Ursini Prior

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72556)

GREGORIUS TURONENSIS

urbem prima, miro opere composita et primi martyris Stephani reliquiis illustrata (1).

b) In Gloria Confessorum, 79.

De S. Ursino Biturigum episcopo.

Bituriga vero urbs primum a sancto Ursino, qui a discipulis apostolorum (2) episcopus ordinatus in Galliis destinatus est, verbum salutis accepit atque ecclesiam Biturigis primum instituit rexitque. Qui migrans a saeculo, in campo inter reliqua sepulchra populorum sepulturae locatus est. Non enim adhuc populus ille intellegebat sacerdotes Domini venerare eisque reverentiam debitam exhibere. Unde factum est ut, incremente terra, plantata desuper vinea omnem memoriam de primo urbis sacerdote convelleret, et usque ad tempus illud quod Probianus (3) episcopus urbis eius est subrogatus nullus de eo sermo haberetur. Fuit autem quidam Augustus (4) nomine de domo Desiderati (5) quondam episcopi, cuius manus ac pedes ita contraxerunt ut se non aliter nisi de geniculis atque cubitis sustentaretur si alicubi processurus vellet incedere. Hic, inspirante Deo, de elymosinis devotorum apud Brivas (6) vicum in honore sancti ac beatissimi Martini antestitis (7) oratorium aedificavit; cuius cum in eo reliquias detulisset, statim directis membris sanus effectus est. Deinde, collectis secum paucis monachis, sub regula monasterii degens, semper in oratione vacabat. Unde factum est ut in sequenti arcersitus ab episcopo, abba ordinaretur in basilicam sancti Simphoriani, quam memoratus pontifex fabricaverat ante conspectum muri Biturigi (8). Nec tamen monachos quos prius congregaverat relinquens, sed instituens eis praepositum, ipse utrasque cellulas gubernabat. Denique, cum apud hanc basilicam moraretur, apparuit ei sanctus Ursinus per visum noctis, dicens: «Defossa humo, inquire corpusculum meum. Ego enim sum Ursinus, huius urbis primus episcopus.» Qui ait: «Quo ibo, aut ubi quaeram sepulchrum

tuum cum ignorem locum ubi sis positus?» At ille, adprehensam eius manum, duxit ad locum et ait: «Sub horum vitium radicibus corpus meum habetur.» Expergefactus abba, narravit haec sacerdoti suo; sed ille parvi pendens quae a presbitero dicebantur, nullum inquirendi studium posuit. Interea beatus Germanus Parisiacae urbis episcopus adfuit, susceptusque ab episcopo, post cenam domus ecclesisticae cum se sopori dedisset, apparuit sanctus atque per visum, episcopo simul scilicet et abbati, duxitque eos ad locum sepulchri, deprecans ut auferrent eum a loco illo. Expergefacti simul ad vigiliis conveniunt in ipsa sancti Simphoriani basilica, explicitaque officia matutina, refert episcopus abbati quae viderat, confessusque est et ipse vidisse similiter. Igitur insequenti nocte accedentes illuc cum uno tantum clerico, qui cereum ferret, venerunt ad indicatum locum. Cumque fodentes usque in profundo, sepulchrum repperiunt. Quo detecto amotoque operturio, viderunt sanctum corpus tanquam dormientis hominis nulla putredine resolutum. Quod admirantes et iterum operturium componentes, indicarunt episcopo data die quae viderant. Tunc ille, convocatis abbatibus et clero, cum honore atque psallentio levaverunt beatum sepulchrum; et quia vectes illi quibus ferebatur valde longi erant, cum venissent ad porticum, non poterant deflecti in ingressu eius, ut ad ostium aedis sine labore accederent. Tunc beatus Germanus elevata voce ait: «Sanctae Dei sacerdos, si voluntas tua est in hac basilica ingredi, sentiamus levamen adiutorii tui.» Et statim, amisso pondere, ita in summa levitate factum est sarcophagum, ut, relictis vectibus, pauci manibus ferrent quod usque ad locum illum multi detulerant. Et sic, celebratis missis, gaudente populo, iuxta altare sepelitur, multis se deinceps virtutibus manifestans.

Biturigenses die 10 novembris (*Missale Bituric.*, 1741); nunc autem exulat a calendario (1913). — (1) Biturigensis ecclesia cathedralis etiamnum S. Stephano dicata est. LONGNON, *Géographie de la Gaule au VIe siècle*, p. 464. De protomartyris reliquiis ita Gregorius *In Gloria Mart.*, xxxiv: *Pars enim beati sanguinis saerosancti levitae huius, sicut celebre fertur, in altari Biturigae ecclesiae continetur.* Ad haec Ruinartius: «Hodieque in cathedrali Biturigum ecclesia visitur ampulla sanguine beati Stephani plena, quae, ut traditio est, ea ipsa est quam hic noster Gregorius commemorat.» Ampullam non ante saec. V Biturigas allatam esse suadent libelli de miraculis S. Stephani. *BHL.* 7859-72. — (2) *Supra*, p. 101, n. 3. — (3) Adhuc presbyter interfuit anno 541 concilio Aurelianensi, episcopus concilio Parisiensi anno 552, et in vivis

erat dum S. Hilarii Vitam scribebat Fortunatus, anno circiter 565. DUCHESNE, *Fastes épiscopaux*, t. II, p. 28. — (4) Colitur die 7 octobris (*Acl. SS.*, Oct. t. III, p. 922), quo annuntiat in martyrologio hieronymiano: *in Galliis Beltricas civitate Agustii presbiteri et confessoris.* — (5) Qui anno 549 interfuit concilio Aurelianensi. DUCHESNE, t. c., p. 28. Colitur die maii 8, *Acl. SS.*, Maii t. II, p. 303. — (6) Vicus Brivas, nunc in urbe Biturigensi (rue de Brives); exstat etiam, sed execreratum sacellum sancti Martini, «Saint-Martin de Brives». LONGNON, *Géographie de la Gaule au VIe siècle*, p. 465. — (7) Errare videtur Gregorius; etenim S. Martino Brivatensi martyri dicatum fuisse oratorium verisimile est. — (8) De monasterio et basilica Sancti Symphoriani, *Acl. SS.*, Oct. t. III, p. 924, num. 13-15.

II. VITA S. URSINI PRIOR

E codicibus Musei Britannici Royal 13. B. XIII (= B 1), bibliothecae Bodleianae Fell 3 (= B 2), Capituli Baiocensis 55 (= B 3), bibl. Nationalis Parisiensis 14364 (= B 4). Cf. *Comm. praev. num. 4.*

Vita beati Ursini Bituricensis episcopi¹.

Prologus.

1. Quicumque historiis texendis sive etiam

gestis scribendis operam solerti cura dare nititur, si a preceptis rethorice discipline non recedit sue genus cause diligenter considerare oportet.

1. — ¹ Lemma manu recentiore B 1; prologum (n. 1) om. B 3, 4.

Cuius

- A Cuius facultate percepta² consequenter³ veniet ei ad notitiam qua parte exordii, quali deinde in prologo suo ratione debeat uti. Unde scripturus pauca Deo favente de gestis beatissimi Ursini, honestum narrationis mee genus consideravi. Cui generi quotiens recitatur confestim sine oratione aliqua favet auditoris animus. Fuit enim honestum quod totum deseruit seculum et uni Deo fidelem se exhibuit servum, a cuius servitio nunquam in vita recessit. Quid denique honestius quam sanctis pollere virtutibus quibus ita fulgebat, utpote quem Iesu Christi prudentia summa educatum esse constiterat. Iustitia vero maxima in illo vigeat, qui religionis catholice pabulo vivebat.
- Rom. 1, 17. Scriptum est enim quod iustus ex fide vivit. Vivebat autem proculdubio fide, cuius erat armatus fervore Spiritus Paracliti infusione. Huius igitur tam sancti viri tamque Deo fidelis imitatoris estote, eius legendi gesta virtutum retinete⁴ exempla. Hic enim Nathanael⁵ esse dicitur de quo ipsa Veritas sanctitatis testimonium perhibens dixit: « Ecce vere Israelita⁶ in quo dolus non est. » Verum postea baptizatus ab apostolis Ursinus est appellatus sicut de Paulo apostolo legitur, qui ante conversionem Saulus⁷ dicebatur, et postquam adeptus vere fidei professionem fuit, Paulus est vocatus. Ergo quis unquam digne poterit laudare quem Deus suo testimonio voluit approbare? Aut quid⁸ mens⁹ humana de meritis illius desperare audeat quem a¹⁰ totius bonitatis principe laudatum non ignorat? Itaque tante virtutis virum imitari studete, omnes christiane fidei cultores, presertim popule Bituricensis, cui verbi¹¹ divini pabula¹² administravit et a cultura superstitionis ad vitam revocavit veritatis; in legendis eius actibus vigilantissimi animo desudate, et pastorem vestrum¹³ assiduis precibus implorate ut fidei catholice per eum perseveranter teneatis¹⁴ augmenta, a quo etiam sumpsistis primordia.

Incipit Vita S. Ursini¹.

- C
S. Ursinus 2. Domino nostro Iesu Christo de² Maria virgine temporaliter nato ut hominem redimeret a diaboli laqueo atque celestis doctrine predica-
viventem Christum natus, menta populo³ in terris tradente, plerique qui predestinati erant ad vitam eternam libenti animo atque intentis⁴ auribus amplectebantur. Qui vero cruciandi atrocis⁵ gehenne flamma igneque⁶ perpetuo erant comburendi aspernabantur atque nolentes haurire precepta vite, ultro tendebant ad mortem. Quo in tempore beatus Ursinus natus fuit in seculo, qui postea renatus aqua et Spiritu Sancto angelorum modo tripudiat adiunctus⁷

collegio. Hic autem audita saluberrima Domini predicatione⁸ dicentis: « Qui amat patrem aut matrem plus quam me non est me dignus, et qui non accipit crucem suam et sequitur⁹ me non est me dignus », relicto patre et matre et quicquid in mundo videbatur habere, domini¹⁰ Iesu Christi discipline perseveranter decrevit inherere. O felicem discipulum, qui talem ac tantum meruit habere magistrum sub cuius doctrina omnis est¹¹ sapientia, sicut scriptum est: Omnis sapientia a domino Deo est et cum illo fuit semper et est ante eum¹². Miracula vero que Dominus noster corporaliter operatus est¹³ contemplatus et predicationis melliflue verbis sanctissimis iugiter cum beatis apostolis persuasus, fidei cepit fervore calecere¹⁴, adeo ut in numero septuaginta duorum discipulorum unus princeps post apostolos constitueretur. Qui etiam dominicis plenissime imbutus sacramentis, inter ipsa sacratissime¹⁵ cene convivium ad legendum a Domino deputatus est officio; atque peracta cena quemadmodum Dominus laverit pedes discipulorum non solum meruit videre verum etiam sermonem et mandata sue dilectionis, quibus eos instruere¹⁶ pius magister non cessabat, dignus est habitus audire. Intuens quoque¹⁷ passionis illius poenas nimio cum apostolis affectus est meroris incommodo. Verum die tertia resurrectionis divulgata immensa repletus est letitia. Et ut omni¹⁸ caret¹⁹ erroris nebula, per dies quadraginta quibus post resurrectionem conversatus²⁰ fuit cum sanctis apostolis²¹, loquens eis de regno Dei, vir sanctus cum²² eisdem interesse meruit.

3. Denique ascensionem illius ad celos et quemadmodum nubes suscepit eum ab eorum oculis postquam intuitus¹ fuit, rediens Ierosolimam cum aliis permansit, atque in die sancto Pentecostes omnibus pariter in uno loco sedentibus, sicut in Actibus apostolorum legitur, factus est repente de celo sonus tamquam advenientis spiritus vehementis et replevit totam domum² ubi erant sedentes. Tunc apparuerunt illis dispertite lingue tamquam ignis, seditque³ super⁴ singulos eorum. Et repletus est Spiritu Sancto cum aliis et cepit loqui variis linguis prout Spiritus Sancti gratia administrabat. O quam admirabilis vir iste, qui eruditus est cum apostolis, electus de plebe, vocatus a Salvatore, Spiritus Paracliti corroboratus pia consolatione! Igitur longum est revolvere quam plures sevos iudeos⁵ et gentiles perfidos ad fidei catholice culturam iussus ibidem⁶ a beato Petro apostolorum principe predicare cum Stephano prothomartyre⁷ aliisque sociis converterit. Set et⁸ illud dignum est relatu quod in predicatione prothomartyri Stephano fidelissimus⁹, quousque a iudeis lapidatus fuit, extitit socius. Cuius postea collegit diligenter

VITA I
Matth.
10, 37, 38.

Eccli. 1, 1.

in ultima
cena lector,

Act. 1, 3.

Act. 1, 9.

Act. 2, 1-4.

F

Act.
6, 5, 7, 58.

² praecepta B 1. — ³ consequenter B 2. — ⁴ retinere B 2. — ⁵ corr., prius Nathanael B 1. — ⁶ israel ita B 2; israelita B 1. — ⁷ solus B 2. — ⁸ quis B 2. — ⁹ mens B 2. — ¹⁰ om. B 1. — ¹¹ corr., prius verbum B 1. — ¹² papula B 1, 2. — ¹³ nostrum B 2. — ¹⁴ tenentis B 2.

². — ¹ B 3; passio S. Ursini martyris B 1. — ² et B 1. — ³ populis B 3. — ⁴ attentis B 4. — ⁵ atrocis B 4. — ⁶ gehenne igneque B 4. — ⁷ iunctus B 4. — ⁸ pred. domini B 3, 4. — ⁹ sequatur B 2. —

¹⁰ nostri add. B 3. — ¹¹ om. B 3. — ¹² eum B 4. — ¹³ corp. est operatus B 3, 4. — ¹⁴ calore fervescere B 3, 4. — ¹⁵ sacratissima B 3. — ¹⁶ struere B 1 ut videtur. — ¹⁷ autem B 3. — ¹⁸ omnium B 4. — ¹⁹ carere B 3. — ²⁰ conversans B 4. — ²¹ apostolis sanctis B 1. — ²² om. B 4.

³. — ¹ intuens B 4. — ² corr., prius domus B 2. — ³ sedit B 1. — ⁴ supra B 3, 4. — ⁵ iudeos saevos B 4. — ⁶ scs Ursinus in ras. B 3. — ⁷ (pr. cum S. pr.) om. B 4. — ⁸ om. B 3. — ⁹ om. B 3. fusi

- VITA I fusi cruoris ¹⁰ guttulas et secum pro illius ¹¹ commemoratione detulit, sanctumque corpus illius cum viris timoratis sepulture tradidit. O beatum virum gemine dilectionis ardore ferventem, qui iudeorum minis non exterritus non solum officiosissime curavit prothomartyris exequias adimplere, verum etiam collecti sanguinis reliquias cum magno tractavit honore. Scriptum enim noverat: honorandi sunt amici tui Deus. Postea vero reversus ad ¹² Petrum apostolorum principem omnia que sibi acciderant et quanto dolore afficeretur pro amisso socio per ordinem narravit. Ad quem Petrus ait: « Oportet nos, frater karissime ¹³, predicationi operam assidue ¹⁴ impendere: messis enim multa, operarii vero ¹⁵ pauci. Ergo mecum labora et sis adiutor et particeps in tribulationibus nostris, quoniam qui plus laborat plus mercedis accipiet. »
4. Postquam hec sibi mandata sunt, in omnibus et per omnia ¹ que gerebantur a beato Petro diligenter curabat quasi fidelis et prudens servus obedientiam ² prebere. Fuit enim cum eo in resuscitatione Tabite ³ et in paralitici Enee curatione. Preterea ⁴ quod fuerit ⁵ cum eodem quando venit Cesaream ad Cornelium centurionem virum religiosum perlongum est retexere, qui meruit moneri ⁶ ab angelo manifeste ut mitteret propter Petrum qui ostenderet quid eum oporteret agere ⁷. Quid plura? Cum predicto apostolo ⁸ venit usque Romam ubi et vidit quem quantumque conflictum ⁹ cum Simone ¹⁰ mago ¹¹ gesserit, et quo modo in adolescentis defuncti resuscitatione eum vicerit et volentem ¹² demonibus sustentatum ad terram prostraverit ¹³. Cumque ob huiusmodi factum crucifigeretur beatus Petrus ex precepto Neronis imperatoris, ante crucem beatus Ursinus una cum fidelibus christianis planctum et gemitum super ¹⁴ facientibus plorans et gemens affuit. Quos blande ac ¹⁵ benigne de cruce consolatus est dicens: « Nolite flere, sed gaudete mecum, quia vado parare vobis locum. Et sicut tradidit michi dominus meus ¹⁶ Iesus Christus potestatem ligandi et ¹⁷ solvendi, principemque me vobis constituit, sic et ego Clementem accepta ligandi solvendique ¹⁸ potestate principem vobis constituo, virum iustum, mansuetum, Deumque timentem et ¹⁹ homines diligentem. Huius ego sanctitati ecclesiam committo regendam, ut ad plagas ²⁰ terrarum quibus est adhuc nomen Iesu Christi incognitum, strenuos mittat et fideles predicatorum. Nam per os psalmiste Spiritus Sanctus de nobis predixit: « In omnem terram exivit sonus eorum et in fines orbis terre verba eorum. » Suscepta igitur beatus Clemens ecclesie cura ²¹, sollicitus eorum que sibi a Petro ²² fuerant commendata, ut fides catholica per orbis ²³ esset elimata predicatione fidelium propalata, predicatorum disertos et constantes in fide ex tota assumpsit ²⁴ ecclesia beatissimum Ursinum, Dionysium ²⁵ Atheniensem, ab apostolo Paulo conversum, Martialem, Saturninum, Trophimum, Paulum, Austremonium, ac Gatianum ²⁶ et eorum discipulos (1), quos sic allocutus est: « Oportet, inquit, fratres karissimi, doctrinam sancti evangelii nos predicare per universum mundum et annuntiare regnum Dei, ut idolorum cultura que per diabolum adinventata ²⁷ est, expellatur et fides christiana, que vera est, mentibus hominum inseratur, mundus ut omnis ²⁸ posita vana ²⁹ superstitione uni Deo serviat, a quo conditus est. » His ³⁰ et huiusmodi a beato Clemente instructi documentis, atque accepto ab eo pacis ³¹ osculo, ad invicem flentes ³² Roma ³³ egressi Christi milites invictissimi recto itinere Galliarum fines ingressi sunt. Tunc Dionysius ³⁴ martyr Parisius urbem, Saturninus Tolosam ³⁵, Martialis etiam ³⁶ Lemovicam, Trophimus vero ³⁷ Arelatum, Paulus Narbonam, necnon Austremonius Arvernensem ³⁸ expetit ³⁹ urbem (2).
5. Sanctissimus vero ¹ Ursinus cum suo tantum discipulo meritis et nomine Iusto ² Bituricensium ³ fines, ducente Spiritu ⁴ Sancto, ingressus est. Cum autem ipsius civitatis menia adire deliberrasset ut predicationis evangelice semina in ea spargeret, contigit discipulum suum febre valida infirmari. Qui etiam miliario ab urbe nono in orientali plaga super Utrionis ⁵ alveum (3) ultimum claudens ⁶ diem feliciter migravit ad Christum. Cuius corpus beatus Ursinus prout potuit ibidem multum tristis sepelire curavit. Porro ab incepto itinere non desistens, solus ad eandem urbem pervenit intrepidus calore fidei armatus, et Domini munitus auxilio dicens: « Nolite timere, ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi. » Succedent ⁷ denique aliquot dierum curriculo, divina cepit proferre dogmata, disputans de fide catholica et adhortans recedere ab idolorum cultura, que sunt ab hominibus condita, oculos habentia sine visu, aures sine auditu, nares absque odoratu, manus sine palpatu, pedes sine gressu, sicut dicit psalmista: « Simulacra ⁸ gentium argentum et aurum opera manuum hominum ⁹. Os habent et non loquentur, »
- (1) Gregorio Turonensi, *Hist. Franc.*, I, xxx, improbe usus est. Ursinum enim hoc loco reticet Gregorius, et septem viros illos in Gallias non sub Clemente, sed Decio et Grato consulibus (251) missos esse assertit. — (2) Omittit ex oscitantia Gatianum episcopum Turonensem. — (3) Utrionis amnem, vulgo l'Auron, novit etiam scriptor *Vitae S. Austregiseli*, BHG. 839.

S. Stephani sanguinem colligit.

Psalm. 138, 17.

Matth. 9, 37.

1 Cor. 3, 8.

Cum

S. Petro

Matth.

24, 45.

Act.

9, 40, 34.

Act. 10.

Romam venit.

Ioh. 14, 2.

Matth.

16, 19.

C

¹⁰ sanguinis B 4. — ¹¹ illius /// B 1. — ¹² beatum add. B 3, 4. — ¹³ fratres carissimi B 3, 4. — ¹⁴ om. B 3. — ¹⁵ autem B 4. — ¹⁶ Iesu // a B 2. — ¹⁷ obedientiam B 1. — ¹⁸ thabite B 3. — ¹⁹ propterea B 1. — ²⁰ corr., prius fuerat B 2. — ²¹ admoneri B 3, 4. — ²² facere B 3. — ²³ om. B 1. — ²⁴ conflictum B 2. — ²⁵ Symone B 1, 3. — ²⁶ magno B 2. — ²⁷ a add. B 3, 4. — ²⁸ prostravit B 1, 2. — ²⁹ om. B 3, 4. — ³⁰ et B 4. — ³¹ (d. m.) deus B 1. — ³² atque B 3. — ³³ et (in ras.) solvendi B 1. — ³⁴ om. B 2. — ³⁵ placas B 4. — ³⁶ cura ecclesie B 4. — ³⁷ beato Petro apostolo B 3, 4. — ³⁸ omnia B 4. —

²⁴ sumpsit B 3. — ²⁵ Dionysium B 2. — ²⁶ uacatianum B 1, 2, 3. — ²⁷ aduenta B 2. — ²⁸ ut omnis mundus B 3; ut mundus omnis B 4. — ²⁹ una B 1, 2. — ³⁰ his B 3. — ³¹ om. B 3. — ³² flentes ad invicem B 3, 4. — ³³ Romam B 1, 2. — ³⁴ Dionysius B 2, 3, 4. — ³⁵ ptolosam B 3. — ³⁶ vero B 3, om. B 4. — ³⁷ om. B 3, 4. — ³⁸ Arvernem B 3. — ³⁹ expetiit B 3, 4. — ⁴⁰ om. B 3. — ⁴¹ Iustino B 3. — ⁴² Bithuricensium B 3. — ⁴³ sancto spiritu B 2, 4. — ⁴⁴ Utrionis B 3. — ⁴⁵ cludens B 1. — ⁴⁶ succedente B 4. — ⁴⁷ simulachra B 3. — ⁴⁸ (simul. - hominum) om. B 4.

Psalm. 18, 5; Rom. 10, 18.

Act. 17, 34.

Sub Clemente

E

cum Iusto Biturigas mittitur;

Matth. 28, 20.

F

Psalm. 113, 6; 134, 17; 113, 4; 134, 15; 113, 5; 134, 16.

-tur,

- A tur, oculos habent et non videbunt ¹⁰.» Docebat itaque sanctissimus predicator credere in unum Deum creatorem omnium rerum, statuas et idola non deorum sed demonum aut igne cremare, aut in fluvios precipitare. Ad cuius inauditam predicationem pauperum et inopum utriusque sexus stupens ad eum ¹¹ convenire primum ¹² cepit non minima multitudo. Quos ad agnitionem veri Dei pervenire cupiens magis atque magis predicatione eos ¹³ reficere ¹⁴ non cessabat. Illud enim evangelicum tacita mente revolvebat ¹⁵: «Esurientes implevit bonis et divites dimisit inanes.» Deinde ¹⁶ etiam ipsi potentes fama predicationis illius a pauperibus cognita, ad hec eadem concurrerunt ¹⁷ audienda. Ad ultimum inspirante Spiritu Sancto, qui per os illius loquebatur, maioris dignitatis viri nobiles non solum convenerunt, verum etiam credere in unum Deum audita predicatione illius confessi ¹⁸ sunt. Baptizata est ergo ab illo pauperum et potentum utriusque sexus non minima multitudo. Tunc adversarius ille diabolus christiano ¹⁹ nomini semper inimicus, qui primum hominem sua decepti fallacia, et a paradisi gloria sua expulsi invidia, cepit huic servo Dei multimoda preparare scandala. Suscitavit enim contra eum nefandissimos idolorum cultores, qui sibi vehementi obiurgatione studuerunt esse contrarii, dicentes: « Quid facimus, quia hic homo multos ad Deum ²⁰ suum convertit? si dimittimus eum sic, omnes sunt credituri sermonibus illius ²¹. Auferamus de medio nostri hominem deos nostros blasphemantem, leges et ceremonias patrum nostrorum subvertentem.» Nec mirum si discipulum persequi conabantur, qui dominum et magistrum Iesum Christum carnaliter inter homines conversantem incessanter odiis persecuti sunt. Ipse nanque discipulis suis sic dixit: « Nolite mirari si odit vos mundus. Scitote quia me priorem vobis odio ²² habuit.» Et iterum: « Si me persecuti sunt et vos persequentur.»
- Ioh. 11, 47-48.
- 1 Ioh. 3, 13; Ioh. 15, 18, 20.
- e civitate expellitur.
- C Et cedentes eum fustibus expellebant a civitate Iob 21, 14. dicentes: « Recede a nobis, scientiam viarum tuarum ¹ nolumus.» Qui cum expulsus et longe ² fuisset ab urbe profectus, in dubio positus quid ageret ignorabat anxius. Verum orationi diutissime incumbens, precabatur ³ Dominum dicens: « Domine Iesu Christe, qui nos elegisti de mundo et ad cognitionem tui sancti ⁴ nominis pervenire fecisti, quam ⁵ etiam per universum mundum annuntiare iussisti, dicens: Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, tibi lacrimabiliter preces effundo,
- Matth. 28, 19.
- ut hic populus deceptus errore diabolico, idolorum superstitionem respuat ⁶, teque verum Deum cognoscat ⁷, qui es benedictus in secula.» Completa autem oratione, repente per Spiritum Sanctum ammonitus ⁸ est, nil timendum esse, nec civitatem derelinqueret ⁹ quam erat possessurus et cui a Domino antequam mitteretur archiepiscopus fuerat destinatus. Itaque securus ¹⁰ utpote Spiritus Paracliti consolatione relevatus, redire festinavit ad urbem. In qua predicationis sue semina constanti voce orsus est populo aperire, adeo ut audito circumquaque Christi nomine atque manifestata omnipotentie eius fama, innumera ¹¹ frequentis populi caterva ad eius sacra documenta certatim concurreret ¹² percipienda. Et quemadmodum cervus sitibundus refici desiderat ab aquarum fontibus, sic et superne predicationis pocula haurire bibulis studebant mentibus. Igitur una Deo ¹³ annuente et sermonem ¹⁴ confirmante, plebeum ¹⁵ et proceres maxima pars Bituricensium, superstitione deposita idolorum, conversi sunt ad Dominum, loti baptismi sacramento et insigniti sancte crucis signaculo. O admiranda pietas Salvatoris, qui fuis precibus per fidelem discipulum sic mollivit corda ¹⁶ gentilium, ut sponte convolarent ad percipiendam salutem animarum.
7. Erat in illo tempore quidam senator romanus nobilis genere, Leochadius ¹ nomine, qui licet sub ² gentilitatis degeret ritu, religiosus tamen erat in actibus (1). Audierat siquidem de domino Salvatore, ac de sancte fidei aliquid salute ³, sed nondum meruerat ad agnitionem fidelitatis pervenire. Hic autem sub potestate romani imperatoris constitutus, in Burgundia atque ⁴ Aquitania ⁵ potentissime principabatur; et quia ⁶ romanis erat subiectus, ideo regem se appellare non erat ausus. Huius erat Lugduni ⁷ propria primaque aule regalis sedes, secunda vero Bituris. Propter oportunitatem vero aque pabulorumve iumentorum, ad portam meridianam urbis predictae, idem senator stabulum fabricare iusserat equorum, ubi postea operante divina gratia, in honorem Ypoliti ⁸ martiris ecclesia est consecrata. Supradicti ergo stabuli locum beatus Ursinus ^F a prefati principis ministris impetravit. Et eiecit inde omni spurcicia sanguinem prothomartiris Stephani quem secum detulerat inibi collocavit, imposita custodia venerationisque honorem persolvens quantum poterat. Illic missarum sacra ⁹ solennia ¹⁰ ab eodem celebrabantur, vigilie ac pure orationes indesinenter Deo persolvebantur, corporaque ¹¹ credentium sacri baptismatis unda perfundebantur. Tanta denique fidei catholice fama excrevit, ut pene cuncti Bituricensium incole ad audiendum sue salvationis ¹² verbum
- VITA I
Rom. 1, 25;
mox lamen redit,
Psalm. 41, 2.
Marc. 16, 20.
et plurimos convertit.
In Leocadii stabulo
ecclesiam constituit.

¹⁰ etc add. B 4; et reliqua add. B 3. — ¹¹ adeo B 3. — ¹² om. B 4. — ¹³ om. B 3, 4. — ¹⁴ conficere B 2. — ¹⁵ (illud - revolvebat) om. B 4. — ¹⁶ demum B 4. — ¹⁷ concurrerunt B 4. — ¹⁸ professi B 3, 4. — ¹⁹ christiana B 2. — ²⁰ dominum B 4. — ²¹ om. B 1. — ²² hodie B 3.

6. — ¹ prius bis scriptum B 3. — ² a longe B 4. — ³ prebatur B 2. — ⁴ om. B 4; nominis tui sancti B 3. — ⁵ quem B 3, 4. — ⁶ expuat B 3. — ⁷ agnoscat B 4. — ⁸ admonitus B 3. — ⁹ de-

relinquere B 3, 4. — ¹⁰ servus B 4. — ¹¹ corr. B 2. — ¹² corr., prius concurreret B 3. — ¹³ domino B 4. — ¹⁴ sermone B 1; annuente et sermone B 2 in ras. — ¹⁵ plebs B 3, 4. — ¹⁶ corr. B 2.

7. — ¹ Leocadius B 3. — ² sup. lin. B 3. — ³ salute aliquid B 4. — ⁴ et B 4. — ⁵ Aquitannia B 3. — ⁶ om. B 3. — ⁷ Lugdunum B 1; Lugdū B 2. — ⁸ Hippolyti B 4. — ⁹ om. B 3. — ¹⁰ solennia B 3. — ¹¹ corporeque B 4. — ¹² salutis B 3.

(1) Cf. Hist. Franc., I, xxxi, supra p. 107.

VITA I

illuc concurrerent. Miracula non parva in eodem loco per fidem famulum suum Dominus operabatur. Nam cecis visum et¹³ claudis gressum et infirmantibus sanitatem restituebat optatam. Sed cum iam¹⁴ innumera fidelium multitudo¹⁵ ad eum conveniret¹⁶, maioris loci studio motus tacita mente secum revolvebat sicubi amplioris dignitatis locus honorabilior inveniri potuisset ubi prothomartiris Stephani reliquie poneretur, atque perpetuo a fidelibus christianis condigno¹⁷ honore venerarentur¹⁸.

*Munera
offert
Leocadio,*

8. Convenientibus autem viris ad eum etate et consilio pollentibus cogitationem sui pectoris aperait. Illi vero calore fidei ferventes nimio ostenderunt ei premissi principis aulam hoc honore¹ congruam. Quibus ipse respondit dicens: «Quomodo tantum munus a tanto viro impetrare valebimus?» Cui dantes consilium huiusmodi, respondentes taliter dixerunt: «Si tu parva² munuscula sibi³ obtuleris, forte absque dilatione captare valebis.» Ipse quibus⁴ contra velut paupertatis amator nichil se habere respondit. Docuerat enim pius⁵ magister qui hunc cum sociis septuaginta duobus dum⁶ ante faciem suam in

Luc. 10, 1;
9, 3.

omnem civitatem et locum quo erat ipse venturus mitteret, sic⁷ precepit: «Nichil tuleritis in via, neque peram, neque panem⁸, neque in zona es, neque duas tunicas habeatis.» Hoc preceptum vir sanctus audiens non absurde⁹ nichil habere¹⁰ voluit. Tunc illi persuasis plebibus trecentos aureos cum magno vase argenteo, quod vulgo affertam vocant, congregantes, Lugdunum, ubi tunc temporis sepe dictus morabatur princeps¹¹, sanctum virum hortati sunt ire. Unde favens illis¹² iter accelerando peregit. Quo cum venisset¹³, iam dicti principis obtulibus se manifestavit; oblatoque vase cum premissis aureis, eosdem eiusdem celsitudini presentavit. At mitissimus¹⁴ princeps clementer eum interrogavit¹⁵ dicens: «Quis, inquit, es, aut unde venisti? aut quo appellaris nomine?» Respondit se omnipotentis domini nostri Iesu Christi discipulum esse et Ursinum appellari vocabulo, et a beato Clemente¹⁶ Petri apostoli successore, ab urbe Roma cum sociis quibusdam ad Gallias directum fuisse ad predicandum nomen domini nostri Iesu Christi professus est¹⁷, se vero solum Bituricensem venisse ad urbem, Domino annuente, ubi non parvam multitudinem adquisierat, asseruit¹⁸. Et ille:

«Quid, inquit, a nobis placet impetrare?» Cui beatus Ursinus respondens dixit: «Si quod expeto²⁰ tibi facere placuerit, aulam quam in Bi-

uricensi possides urbe altissimo omnipotenti Deo et eius prothomartiri Stephano tribues, ubi eius reliquias digne reponere possim.» Nutu autem Domini pia voluntas principis preces suscipiens beati Ursini, ita clementer respondit: «Utinam Deo celesti placuisset ut domus mea domus orationis fieret.» Mox beatus confessor Domini Ursinus pauca celestis vite illi verba²¹ aperiens²², quod catholice religionis fidem susciperet, atque sacro in fonte²³ in Christi nomine baptizatus existeret, exhortatus²⁴ est. Prefatus princeps respondens: «Taliter, inquit²⁵, si vite fuerit michi auctum spatium²⁷ quippe²⁸ Deo servire studebo.» Quem sanctus Ursinus blandis precibus precari orsus²⁹ est ilico, ut accepto sue oblationis³⁰ precio, predictam domum concederet altissimo, in qua sanguis supradicti poni posset martiris. Ad quem continuo responsio³¹ personat ista³²: «Nisi, inquit, tui contemptorem me diceres muneris³³, ex tuo nichil sumerem, sed³⁴ meo potius concederem.» Extenta ergo manu, ex vase supra dicto tres accepit³⁵ aureos, et hec dixit Dei famulo: «Revertere, celestis Dei³⁶ E cultor, revertere cum muneribus tuis subito et domum quam petisti a nobis suscipe, atque in honorem Dei tui et eius prothomartiris Stephani dedicare studeto, sicut visum fuerit. Ego autem transacto³⁷ parvi temporis spacio, illuc³⁸ redibo et de meis rebus quecumque placuerint³⁹ tibi libenter accommodabo, et in Deum tuum, quoniam verus et solus est, quemadmodum oporteat⁴⁰ me credere docebis, et audire a te fidei christiane⁴¹ regulam operam dabo.» Susceptis itaque litteris gloriosi principis sigillo munitis, Bituricensem reversus est ad urbem. Perlati⁴² autem⁴³ litterarum certissimis⁴⁴ indiciis, ab ipsis⁴⁵ aule conservatoribus⁴⁶ ut decebat sine cunctationis⁴⁷ dilatione susceptus est. Quod⁴⁸ ubi a christianis hoc modo esse⁴⁹ compertum est gaudio magno repleti ad eum iam⁵⁰ sine gentilium terrore convenire ceperunt. Occultabantur enim metuentes idolorum cultores, antequam servus Dei⁵¹ venerabilis Ursinus⁵² principem Leocadium⁵³ adiret⁵⁴. At ipse velut pater pius in filios sic exultabat in fideles populos, quos ecclesie⁵⁵ cottidie fontis baptismate regenerando parturiebat. Quod enim a pio didicerat magistro: nisi quis renatus fuerit⁵⁶ ex aqua et Spiritu Sancto non intrabit in regnum celorum, hoc semper et ubique tam ipso⁵⁷ actu⁵⁸ exercere quam etiam verbis⁵⁹ explicare laborabat⁶⁰. Prefate denique aule suscepta pervasione, diligenter pur-

qui ea
recusat;

aulam
ab eo
concessam

Ioh. 3, 5.

¹³ om. B 4. — ¹⁴ sup. lin. B 3. — ¹⁵ multitudo fidelium B 3, 4. — ¹⁶ convenirent B 2. — ¹⁷ cum digno B 3, 4. — ¹⁸ hic inserit B 3: in illo tempore dixit Iesus discipulis suis... in manibus vestris et reliqua.

8. — ¹ huic honori fore B 3, 4. — ² parvula B 3. — ³ illi B 4. — ⁴ quibus ipse B 4. — ⁵ piissimus B 3, 4. — ⁶ supra lin. B 1. — ⁷ que add. supra lin. B 3. — ⁸ (n. p.) om. B 3, 4. — ⁹ non absurde vir sanctus audiens B 3, 4. — ¹⁰ corr. B 2. — ¹¹ princens B 2. — ¹² illius B 1, 2; ille B 3. — ¹³ pervenisset B 3, 4. — ¹⁴ mitissimus autem B 3 in marg. — ¹⁵ corr. B 3, prius interrogavit. — ¹⁶ beati add. B 3. — ¹⁷ (prof. est) om. B 3, 4. — ¹⁸ om. B 4. — ¹⁹ inquit B 3, 4. — ²⁰ expe//to B 3. — ²¹ verba illi B 4. — ²² apperrens B 3. — ²³ in fonte sacro B 3, 4. — ²⁴ exorsus B 3, 4. — ²⁵ dixit B 3. —

²⁶ spatium add. B 3, 4. — ²⁷ summa B 1; summe 2 B; summo B 3. — ²⁸ om. B 3, 4. — ²⁹ precatus B 3. — ³⁰ o. s. B 3. — ³¹ responso B 3. — ³² isto B 1, 2, 3, 4. — ³³ muneris // // B 3. — ³⁴ ex add. B 3, 4. — ³⁵ corr., prius accipit B 2. — ³⁶ domini B 4. — ³⁷ om. B 3, 4. — ³⁸ illic B 3, 4, et ante corr. B 2. — ³⁹ placuerit B 4. — ⁴⁰ oportet B 3. — ⁴¹ Christine B 2. — ⁴² prolatis B 3, 4. — ⁴³ igitur B 3. — ⁴⁴ certis B 3. — ⁴⁵ ipsis B 4. — ⁴⁶ conuersatoribus B 1, 2; conuersationibus honorifice B 4. — ⁴⁷ cunctationibus B 2. — ⁴⁸ quo B 1. — ⁴⁹ actum add. B 3, 4. — ⁵⁰ om. B 4. — ⁵¹ (s. d.) sanctus B 4. — ⁵² Ursinus venerabilis B 3, 4. — ⁵³ Leocadium B 3. — ⁵⁴ audiret B 2. — ⁵⁵ sic add. B 4. — ⁵⁶ om. B 1, 2. — ⁵⁷ ipse B 2, 4. — ⁵⁸ in ras. B 1. — ⁵⁹ verbis etiam B 4. — ⁶⁰ laborat B 3.

-gare

A gare et omni spurcitia mundare studiosè satagebat. Ipsi autem rectores in quorum potestate ante posita procurabatur ⁶¹ gentilitatis superstitione per beatissimi Ursini suaviloquam predicationem omnino deposita ⁶² ad catholice fidei culturam pervenire meruerunt. Quorum ope largiflua et opera continua ⁶³ in pauci temporis curriculo, aliis auxilii copiam prout facultas erat ministrantibus christianis, dudum regalis aula celestis est Dei ecclesia consummata. Que etiam ⁶⁴ ipso die kalendarum octobrium in honore summe et individue Trinitatis Patris et Filii et Spiritus Sancti et ⁶⁵ commemoratione prothomartiris Stephani cum christianorum non parva multitudine solemniter ⁶⁶ dedicata est, in qua prefati martiris sanguinis reliquias transtulit, et honorifice, sicut oportebat, in preciosissimo loculo condidit. Predictam vero ecclesiam quam ex stabulo oratorium ⁶⁷ prius construxerat, ad baptisterii usum destinavit. His ita ⁶⁸ rite peractis, beatissimus Ursinus, archiepiscopus sui dignitate a Domino sibi concessa, tandem remota paganorum molestia, quorum multimoda fuerat vexatus iniuria, cepit uti cum fidei ecclesia ⁶⁹.

B **Doctrinam christianam**
9. Interea prefatus princeps non immemor promissionis qua beatum virum obnixè devinxerat, Bituricas reverti secundum statutum terminum festinavit. Qui civitatis menia ingrediens, illico quid ageret vel ubi Dei summi servus Ursinus esset a fidelibus suis civibus percunctatus est. Illi autem bene interroganti veridica voce respondentes, orationibus, ieiuniis, elemosinis vacare, ipsius denique aulam dedicasse Deo ecclesiam dixerunt. Hec eo loquente, beatus Ursinus fronte serenus, clarus aspectu, letus principis adventu, repente advenit. Quo viso, precipitem sese dedit et sanctum deinde virum per manus accipiens in hospicium ducere cepit. Habita vero super omnibus gestis eius interrogatione diuturna et rei serie cognita, ad ultimum quomodo oporteret eum catholice fidei adipisci documenta diligenter sciscitatus est. Cui affabilis pastor et dulcis predicator tale responsionis oraculum reddidit: « Crastina, inquit, die sancte ecclesie limina revises, ibique divinis sacramentis plenissime instruieris. » Sequenti igitur die illucescente, princeps magnificus cum sua familia ad ecclesiam festinanter ivit, ibique discipulum Domini beatum Ursinum cum fidelium multitudine christianorum orationibus vacantem repperit. Qui continuo surgens ab oratione, hoc modo sermonem exorsus est: « Audi, princeps, et audiant omnes et credant quoniam Deus unus

C *eidem exponit;*
Gen: 1-3. est. Hic in principio creavit celum et terram, mare et omnia que in eis continentur; fecit autem hominem ad imaginem et similitudinem suam, masculum et feminam creavit illos. Et posuit eos in paradiso quem plantaverat a principio, ut habitarent et custodirent illum. Diabolus vero pro collata homini gloria tabescere cepit invidia et intrans serpentem venit ad Evam primi hominis sociam, cui et dixit: « Quare non comedis

de fructu scientie boni et mali qui cunctis est speciosior, et ad vescendum suavior? » At illa respondens dixit: « Ex omni genere pomorum que in paradiso sunt vesci nobis est licitum, tantum de hoc nefas est pregustare, quoniam interminatus est nos Dominus ne ex illo aliquid sumamus. » Quid plura? Serpentis verbis mulier decepta dolosis, de pomo vetito manducavit et virum suum ut manducaret coegit. Hac itaque transgressione paradiso expulsi, in huius superficiem terre sunt exulati, ubi cum dolore et labore nimio operari ceperunt, et inde sibi victum et vestitum adquisierunt. Sicque qui immortales ante fuerant, mortales per peccatum sunt effecti. Habuit autem Adam ex uxore sua Eva duos filios, quorum unus in alterum invidie face succensus, quod illius opera placuissent, sua vero displicuissent, instigante eodem diabolo fratrem occidens, homicidii reus extitit. Multiplicatis denique hominibus super terram et complexione ¹ maris et femine propagatis, prevaluit ita super eos antiquus inimicus, ut omnino Deum suum obliviscerentur et conditorem suum ignorantes simulacra adorare ceperunt, in quibus demon latens et responsa dans adorabatur. Penituit ergo Deum se fecisse hominem et dolore cordis tactus intrinsecus, non solum hominem sed et omnia animantia in quibus vita ² erat per diluvium delevit, preter Noe et uxorem eius et filios et uxores filiorum eiusdem, qui salvati sunt in archa. In qua et de animantibus bina masculus et femina reservata sunt, ne omnino periret genus eorum. Post diluvium autem de semine Noe reparato humano genere, dominari iterum cepit eorum et deteriores ³ quam ante facti sunt. Volverunt enim edificare turrim, cuius cacumen celos tangeret, ne ultra opprimerentur aquis diluvii, ad quorum superbiam destruendam sic mutata sunt lingue eorum in ⁴ alienam linguam, ut inferiores penitus nescirent quid superiores dicerent. Quapropter confusi recesserunt, nec posteri eorum deinceps aliquid tale temptare ⁵ ausi sunt. Postea elegit sibi dominus Deus virum fidelem nomine Abraham, cuius progeniem adeo dilexit, quod innumerabilem ex ea prolem produxit, et ex illis patriarchas et prophetas constituit, per quos Spiritus Sanctus que ventura erant loquebatur. Novissimis vero temporibus Deus Pater humanum genus propter primi hominis peccatum perire condolens, providit sibi virginem nomine Mariam, natam ex semine Abrahe, claram ex stirpe David, de qua per cooperationem Sancti Spiritus sine virili semine natus est dominus noster Iesus Christus Dei filius, ut a potestate diaboli liberaret sua clementia quos primum fraude deceperat subdola. Qui cum triginta ⁶ esset annorum, a Iohanne baptizari voluit in flumine Iordanis. Ubi ad demonstrandum eum verum Dei filium fore, celi aperti fuerunt ⁷ super ipsum, et vox Dei Patris a circumstantibus audita est: « Hic est Filius meus dilectus in quo mihi bene complacui ⁸, ipsum audite. » Haut secus in eo-

VITA I

Gen. 4,
1-8.

Gen. 6-7.

Gen. 11,
1-9.Gen. 12,
1-3.

Luc. 1-2.

Luc. 3,
21-22.Math.
3, 17;
Luc. 3, 22.

⁶¹ proc. posita B 4. — ⁶² (o. d.) om. B 4. — ⁶³ continuo B 3, 4. — ⁶⁴ in B 4. — ⁶⁵ om. B 4; et in B 3. — ⁶⁶ solempniter B 3. — ⁶⁷ om. B 4. — ⁶⁸ hii itaque B 3. — ⁶⁹ hic des. B 3, 4.

Novembris Tomus IV.

9. — ¹ complexionem B 1, 2. — ² vitæ B 1. — ³ deteteriores B 2. — ⁴ supplevi, om. B 1, 2. — ⁵ temperare B 2. — ⁶ xxia B 1, 2. — ⁷ in ras. st (sunt) B 1. — ⁸ complacuit B 1, 2.

VITA I dem loco Spiritus Sanctus corporali specie sicut columba descendisse⁹ visus est. Hoc nimirum baptismo significans homines mundari¹⁰ ab omni vitiorum contagio. Docebat illos et celos aperiri si recte et fideliter crederent in sanctam Trinitatem Patris et Filii et Spiritus Sancti, que ibidem evidentissime demonstrata est. Nichil enim proderit aqua baptismi, nisi credenti quoniam Christus filius est Dei, per humanitatem eis sumptam manifestatus hominibus, qui per divinitatem notus angelis etiam ante incarnationem fuit. Hic autem Deus de Deo Patre natus ante secula, homo fieri in fine temporum dignatus est, sicut prefatus sum, ex virgine Maria, non dimittens deitatis sue iura, ut hominibus sic celestia traderet archana, quibus relevari possent ad illa paradisi gaudia, unde ruerunt olim, dominante gula, transgredientes Domini precepta. » His et aliis quam plurimis gloriosus princeps a beato Ursino instructus documentis, certissime in Deum credidit seque in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti baptizari poposcit. Baptizatus est ergo sine mora Leochadius in eadem ecclesia cum Lusore filio suo etate puerili splendido¹¹ qui postea virtutibus effulsit splendidior¹². Germanus siquidem illius, cui nomen erat Caremuselus, gentilitatis errore involutus, ad tanti splendoris non meruit pervenire decus.

eumque cum filio

Matth. 28, 19.

baptizat;

varias Leocadii aulas

Psalm. 21, 31.

C

10. Postquam autem religiosus princeps secularis militie omnino curam deposuit, tanto fidei calore exarsit ut pene omnes antiquissimos Bituricensis <pagi vicos ubi proprias possidebat aulas, cum rebus¹³> ibidem deservientibus ac famulis, Deo ac sancto prothomartiri Christi Stephano delegasset; manibusque premissi pontificis cum testamento privilegii necnon et hominibus sancte ecclesie famulantibus perpetuo tradidisset habendos. Compleri enim illud propheticum voluit, ubi¹⁴ ait: « Anima mea Deo vivet et semen meum ipsi serviet. » Semen quippe bone operationis Domino servitutum in terra relinquere voluit quando ei talia munera in perpetuum habenda obtulit. Prefati namque principis aulas isdem pontifex in honore prothomartyris Stephani ecclesias postmodum dedicavit, consecratas sancti

cruoris reliquit. Ordinavit autem isdem sanctissimus Dei pontifex in ipsis ecclesiis sacerdotes et levitas et cuiusque ordinis viros, docens eos esse sobrios, pudicos, stabiles in fide, veraces in sermone, diabolo resistere fortiter et celestibus operibus constanter adherere. O virum apostolicum et fidelem domini sui servum qui talentum sibi traditum ita sedulus negotiator predicando per populum domino suo reddidit duplicatum, ut ab illo meruisset audire illud evangelicum: Euge bone serve et fidelis, quia super³ pauca fidelis fuisti, supra multa te constituam, intra in gaudium domini tui. Sed cum iam Dominus tanto operi finem imponere decrevisset famulumque suum pro tanto labore voluisset remunerari, primum diem exitus sui de corpore eius quodam febris dolore designavit. At ipse dissolutionem sui imminere prenoscens, fideles discipulos advocat, seque resolvendum esse in proximo eis denuntiat. Qua de causa illos flentes ita consolatus est dicens: « Oportet vos, fratres, potius gaudere quam flere, quoniam non vos deseram sine pastore. Noveritis enim Senitianum virum religiosum, bonis moribus ornatum, prudentem, docibilem in meo constitutum loco. Quem tanta concedet pollere sapientia quod non solum creditum sibi populum sufficienter doceat, verum etiam et cunctarum⁴ contradictiones⁵ heresium possit catholica repellere ecclesia ne sua imperitia imperitos minime decipiat⁶ et huiusmodi casu preventus eveniat⁷ illi quod scriptum est: Si cecus ceco ducatur prebeat ambo in foveam cadunt. Hunc sancte ecclesie preesse cupio, filios habentem subditos cum omni castitate. » Et constituto, immo consecrato Senitiano viro religiosissimo in cathedra Bituricensis ecclesie, beatissimus Ursinus viginti septem annis predicationis sue completis, die quarto kalendarum januarii, vinculis carnis absolutus, angelorum psallentibus choris translatus est ad gaudia paradisi, que diligentibus se repromisit Iesus Christus dominus noster, qui cum Patre et Spiritu Sancto vivit et regnat Deus per infinita secula seculorum. Amen.

in ecclesias convertit.

Tit. 2, 2.

Matth. 25, 21, 23.

E

Senicianum

Matth. 15, 14; 1 Tim. 3, 4. *successorem designat.*

F

⁹ discendisse B 1, 2. — ¹⁰ corr., prius mundare B 1. — ¹¹ corr. B 2.

10. — ¹ suppleri ex BHL. 8412. — ² /// ibi B 2.

— ³ corr., prius supra B 2. — ⁴ cuncta B 2. — ⁵ contradictiones B 2. — ⁶ decipiat B 2. — ⁷ emat B 1, 2.

III. VITA S. URSINI ALTERA

E codice Ultraiectino Sancti Salvatoris, ad normam apographi Bruzellensis. Cf. Comm. prae. num. 7.

Vita Nathanaelis episcopi fratris Philippi apostoli qui dicitur Ursicinus.

Ioh. 1, 44, 47. Nathanael sanctus, frater Philippi apostoli a Bethsaida civitate Andreae et Petri ortus est. Hic est de quo Christus ait: « Ecce verus Is-

raelita in quo dolus non est. » Nathanaelem istum fuisse unum de numero LXXII discipulorum Christi quibusdam visum est. Et si obiicitur quod Augustinus super Ioannem scribit: Propterea noluit cum Dominus inter discipulos ponere quia idiotas delegit ut confunderet mundum (1), ad hoc potest dici quod Augustinus ibi

(1) Tract. VII, 17, P.L., t. XXXV, p. 1445-46.

discipulos